

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI

Kancelář zástupce české vlády u Evropského soudu pro lidská práva

Výkon rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva ve věci č. 148/2017 *International Commission of Jurists (ICJ) proti České republice* Zpráva předložená českou vládou dne 31. října 2025

I. ÚVOD

Dne 20. října 2020 Evropský výbor pro sociální práva („výbor“) rozhodl v případě kolektivní stížnosti podané International Commission of Jurists („ICJ“) proti České republice, že Česká republika porušila článek 17 Evropské sociální charty („charta“), když neposkytla dětem mladším 15 let dostatečná procesní práva v řízení o jinak trestném činu. Výbor potvrdil dvě z tvrzení stěžující si organizace a jednomyslně shledal, že:

- došlo k porušení článku 17 Charty z důvodu nezajištění povinné právní trestně neodpovědným dětem v předprocesní fázi řízení;
- došlo k porušení článku 17 Charty z důvodu neposkytnutí alternativ (odklonů) k formálnímu soudnímu řízení trestně neodpovědným dětem.

Pokud jde o zbývající tvrzení stěžující organizace, výbor neshledal žádné porušení Charty.

Dne 16. června 2021 přijal Výbor ministrů Rady Evropy doporučení [CM/RecChS\(2021\)15](#). S ohledem na odpověď vlády ze dne 23. ledna 2021 na rozhodnutí Výboru (DD(2021)74) Výbor doporučil České republice:

- pokračovala v již započaté práci a přijala veškerá nezbytná legislativní a institucionální opatření k zajištění povinné právní pomoci pro děti mladší trestní odpovědnosti v předběžném řízení;
- přijala veškerá vhodná opatření k zajištění alternativ (odklonů) k formálnímu soudnímu řízení s trestně neodpovědnými dětmi, přičemž bude respektovat lidská práva a nejlepší zájmy dítěte;
- uvedla opatření přijatá k naplnění tohoto doporučení v příští zprávě o plnění rozhodnutí v kolektivních stížnostech.

Dne 28. března 2024 vláda předložila následnou zprávu, v níž popsala novelu zákona o soudnictví ve věcech mládeže z roku 2024, která měla reagovat na nedostatky zjištěné ve výše uvedeném rozhodnutí. Podle této novely musí být dítě mladší 15 let povinně zastoupeno ve všech fázích řízení, včetně fáze předcházející řízení před soudem pro mládež. Novela rovněž zakotvila řadu alternativních postupů k projednání případu dítěte v rámci formálního soudního řízení.

Dne 23. května 2025 obdržela vláda závěry týkající se její následné zprávy k stížnosti. Výbor shledal, že:

(A) situace byla uvedena do souladu s článkem 17 Charty z roku 1961, pokud jde o nezajištění povinné právní pomoci pro trestně neodpovědné děti v předprocesní fázi řízení;

(B) situace nebyla uvedena do souladu s článkem 17 Charty z roku 1961, pokud jde o neposkytnutí alternativ (odklonů) k formálnímu soudnímu řízení pro trestně neodpovědné děti.

Výbor poskytl následující vysvětlení k bodu (B) svých závěrů:

„ECSR konstatuje, že státní zástupce má možnost nepředložit případ soudu pro mládež, pokud jsou splněny některé z podmínek uvedené v článku 89j). Tato diskreční pravomoc však vzniká pouze v omezeném rozsahu okolností a nezdá se, že by splňovala podmínky odklonu dětí od formálního řízení, jak to vyžaduje rozhodnutí EVSP v tomto případě. EVSP připomíná, že odklony by měly být preferovaným způsobem zacházení s dětmi ve většině případů a možnosti odklonu by měly být nabídnuty co nejdříve po kontaktu se systémem spravedlnosti mládeže ještě před zahájením řízení před soudem a musí být dostupné po celou dobu řízení (viz rozhodnutí ve věci samé, § 117).“

Účelem této zprávy je informovat Výbor a Výbor ministrů o opatřeních, která již byla přijata a která se plánují přijmout v návaznosti na výše uvedené závěry Výboru obdržené dne 23. května 2025.

II. NÁSLEDNÁ OPATŘENÍ V SOUVISLOSTI SE ZÁVĚRY VÝBORU

A. ÚVOD

Vláda konstatuje, že otázka dostupnosti alternativního řešení v průběhu celého řízení (od prvního kontaktu dítěte se systémem až po řízení před soudem pro mládež) je upravena stávajícími právními předpisy. Pokud státní zástupce nevyužije neformální řešení případu a soud dojde k závěru, že by to bylo možné, může soud rovněž rozhodnout, že případ nebude projednávat, a využít alternativní řešení. Více podrobností naleznete v podkapitole II. C. 4 *Možnost soudu rozhodnout o upuštění od uložení opatření bez projednání* v následné zprávě předložené vládou dne 23. března 2024.

Na základě zjištění výboru obdržených dne 23. května 2025 však Ministerstvo spravedlnosti ve spolupráci s expertní pracovní skupinou vypracovalo návrh novely zákona o soudnictví ve věcech mládeže, který rozšiřuje možnosti využití odklonu v řízení a činí z odklonu preferovaný způsob řešení případů dětí.

B. DŮVODOVÁ ZPRÁVA K NOVELE ZÁKONA O SOUDNICTVÍ PRO MLADISTVÉ

Důvodová zpráva k novele vysvětluje úpravu § 3 odst. 4 a § 89j odst. 1 zákona o soudnictví pro mladistvé takto:

„Navrhuje se doplnit zásadu individualizace v přístupu k dětem mladším patnácti let a mladistvým v procesní oblasti o další aspekt, a to upřednostnění jiného způsobu řešení případu než formálního soudního řízení, pokud tím lze dosáhnout účelu řízení a zajistit dostatečný výchovný vliv na dítě mladší patnácti let nebo mladistvého. Upřednostnění méně formálního způsobu řešení věci, pokud tím lze dosáhnout účelu řízení, chrání osobnost dítěte a mladistvého, kteří tak nejsou vystaveni stigmatizaci spojené s formálním řízením. Neformální řešení věci je rovněž výhodné z hlediska úspory veřejných prostředků a odbřemenění soudů v případech, které lze řešit jinými způsoby.

Tato zásada se pak odráží v § 89j, který zdůrazňuje, že jsou-li splněny podmínky pro nepodání návrhu na uložení opatření u soudu, musí státní zástupce postupovat odpovídajícím způsobem a nemá žádnou diskreční pravomoc.“

C. ZNĚNÍ POZMĚŇOVACÍHO NÁVRHU

Do čl. 3 odst. 4 se vkládá následující věta (tučně):

(4) V řízení podle tohoto zákona je třeba postupovat s přihlédnutím k věku, zdravotnímu stavu, rozumové a mravní vyspělosti osoby, proti níž se vede, aby její další vývoj byl co nejméně ohrožen a aby projednávané činy a jejich příčiny i okolnosti, které je umožnily, byly náležitě objasněny a za jejich spáchání byla vyvozena odpovědnost podle tohoto zákona. Přitom je třeba vždy zvážit, zda věc nelze vyřídit jiným způsobem než postavením takové osoby před soud pro mládež. Řízení je přitom třeba

vést tak, aby působilo k předcházení dalším protiprávním činům. Orgány činné podle tohoto zákona přitom spolupracují s příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí.

V § 89j se provádí tato změna:

(1) Státní zastupitelství návrh na uložení opatření dítěti mladšímu patnácti let podle § 89i ~~nemusí podat nepodá~~, jestliže

a) *vzhledem k povaze a závažnosti činu jinak trestného, postoji dítěte mladšího patnácti let k jeho spáchání a jeho chování po spáchání takového činu, osobě dítěte, jeho výchovnému prostředí a dosavadnímu způsobu života a případně též vzhledem k době, která uplynula od spáchání činu jinak trestného, je zřejmé, že uložení opatření dítěti není zapotřebí a že již bylo dosaženo účelu tohoto zákona,*

b) *v souvislosti se spácháním činu jinak trestného dítětem mladším patnácti let jeho zákonný zástupce, opatrovník nebo pěstoun, jiná osoba, které bylo dítě svěřeno do péče, škola, jejímž je žákem, nebo výchovné zařízení, v němž žije, vůči dítěti již použili dostatečné výchovné prostředky nebo výchovná opatření podle zvláštních právních předpisů anebo soud nebo orgán sociálně-právní ochrany dětí rozhodl o uložení výchovného opatření podle zvláštních právních předpisů a tento postup lze považovat za postačující k dosažení účelu tohoto zákona,*

c) *opatření, jehož uložení by navrhovalo, by bylo zcela bez významu vedle opatření, které pro jiný čin jinak trestný již bylo dítěti mladšímu patnácti let uloženo, nebo které mu podle očekávání bude uloženo, pokud takové opatření postačuje k dosažení účelu tohoto zákona, nebo*

d) *opatření, jehož uložení by navrhovalo, by bylo zcela bez významu vedle opatření, které již bylo dítěti mladšímu patnácti let uloženo za provinění, které spáchalo po dovršení věku patnácti let, nebo které mu podle očekávání bude uloženo, pokud takové opatření postačuje k dosažení účelu tohoto zákona.*

(2) Pokud lze očekávat, že dojde k použití výchovných prostředků nebo výchovných opatření vůči dítěti mladšímu patnácti let nebo k vydání rozhodnutí o uložení výchovného opatření podle odstavce 1 písm.

b) nejpozději do 3 měsíců ode dne, kdy bylo státní zastupitelství vyrozuměno o odložení věci nebo zastavení trestního stíhání dítěte, státní zastupitelství vyčká na výsledek. Za tímto účelem požádá osoby, instituce nebo orgány uvedené v odstavci 1 písm. b), aby jej neprodleně vyrozuměly o použitých nebo uložených výchovných prostředcích nebo výchovných opatřeních; tyto osoby, instituce a orgány jsou povinny jeho žádosti vyhovět. Pokud marně uplyne lhůta uvedená ve větě první, státní zastupitelství pokračuje v postupu podle této hlavy.

(3) O nepodání návrhu na uložení opatření podle odstavce 1 státní zastupitelství bez zbytečného odkladu vyrozumí dítě mladší patnácti let, pokud dovršilo patnáctý rok věku, právního zástupce a zákonného zástupce nebo opatrovníka dítěte mladšího patnácti let, pěstouna dítěte mladšího patnácti let, jinou osobu, které bylo dítě mladší patnácti let svěřeno do péče, orgán sociálně-právní ochrany dětí a Probační a mediační službu, pokud byla ve věci činná.

D. PŘEDPOKLÁDANÝ HARMONOGRAM PŘIJETÍ NOVELY

Dne 19. srpna 2025 byl návrh novely zákona o soudnictví ve věcech mládeže předložen k meziresortnímu připomínkovému řízení, které bylo ukončeno dne 19. září 2025.

Očekává se, že návrh novely bude vládou schválen do konce roku 2025. V roce 2026 bude předložen parlamentu. Předpokládá se, že novela vstoupí v platnost 1. ledna 2027.

III. ZÁVĚR

Vláda vítá skutečnost, že opatření, která přijala k zajištění právního zastoupení dětí mladších 15 let v řízení o činu jinak trestném, byla výborem shledána jako dostatečná.

V reakci na závěry výboru obdržené dne 23. května 2025 připravilo Ministerstvo spravedlnosti neprodleně nový návrh novely zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Tato novela dále rozšiřuje okruh případů, v nichž by mělo být použito odklonu od formálního soudního řízení. V současné době má státní zástupce možnost odklonu. Podle návrhu novely bude státní zástupce povinen použít neformální postupy, pokud bude splněn některý z důvodů stanovených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže. Vláda se domnívá, že toto další rozšíření použití odklonů v řízeních týkajících činů jinak trestných povede k tomu, že odklon bude využíván v naprosté většině případů a stane se preferovaným způsobem řešení těchto případů v budoucnu, jak to požadoval výbor ve svém rozhodnutí ve věci *ICJ proti České republice* (§ 117).

S ohledem na výše uvedené je vláda přesvědčena, že novela napraví porušení zjištěné Výborem a uvede procesní práva dětí mladších 15 let v řízeních o činu jinak trestném do souladu s článkem 17 Charty.